

B₁₂-vitamiini ja kognitio

B₁₂-vitamiini toimii kofaktorina entsyymeille, jotka metaboloivat homokysteiniä ja metyyylimalonihappoa. B₁₂- ja myös B₆-vitamiinin puutteessa homokysteiinipitoisuus kasvaa. Suurentunut pitoisuus on valtimotautien riskin osoitin, mutta se ei ole välttämättä syytekijä, koska homokysteiinin pitoisuuden pienentämisen ei ole voitu osoittaa vähentävän valtimotauteja. Pelkkä plasman B₁₂-vitamiinipitoisuus taas ei kerro koko totuutta, koska valtaosa soluihin siirtyvästä ja siis aktiivisesta B₁₂-vitamiinista on sitoutunut transkobalamiiniin (holoTC).

Niinpä B₁₂-vitamiinin subkliinisen puutteen merkitys onkin jatkuvasti pohdituttanut. Konservatiivisen näkemyksen mukaan sillä on merkitystä vain, jos siihen liittyy makrosytaarinen anemia. Toisaalta jo ennen ane-

mian kehittymistä voi ilmetä kognitiivisia ongelmia, ja B₁₂-vitamiinin ja folaatin määräitys kuuluukin yleensä muistipotilaan perustutkimuksiin. Harmaalla alueella (150–250 pmol/l) olevia B₁₂-vitamiinipitoisuuksia voi tarkentaa holoTC-määrityksellä ja myös homokysteiinimääritys antaa lisätietoa riskistä. Subkliinisiä arvoja hoidetaan usein kokeilemalla, ”ex iuvantibus”, jos potilaalla on sopivia oireita.

Tuore analyysi suomalaisesta CAIDE-tutkimuksesta (Hooshmand B ym. *J Intern Med* 2012;271:204) sekä siihen liittyvä pääkirjoitus (Smith AD ym. *J Intern Med* 2012;271:179) valottavat tämänhetkisiä käsityksiä. CAIDE-aineistossa lähtövaiheen homokysteiini-, holoTC- ja folaattipitoisuudet ennustivat kognition kehitty-

mistä seitsemän vuoden seurannassa. Jo aiemmin satunnaistetuissa ja lumekontrolloiduissa tutkimuksissa (VITACOG) vitamiinien B₁₂ ja B₆ sekä folaatin yhdistelmällä aikaansaatuun homokysteiinitason pienentymiseen ja B₁₂-vitamiinitason nousuun on todettu liittyvän aivoatrofian hitaampi kehittyminen. Myös kognitio säilyi paremmin. Tulos tuli erityisesti esiin niillä, joilla homokysteiinipitoisuus oli koholla.

Pääkirjoituksen laatineet B₁₂-vitamiinigurut ehdottavatkin aktiivisempaa suhtautumista alakantissa oleviin B₁₂-vitamiiniarvoihin. Jos pitoisuus on alle 300 pmol/l ja potilaalla B₁₂-vitamiinivajeeseen sopivia oireita, he suosittavat suun kautta annettavaa vitamiinihoitoa. ■ TS